

Διευκρινίσεις-ειδικές προδιαγραφές για τα θέματα της Ιστορίας των Α΄, Β΄, Γ΄ τάξεων Γενικού και Εσπερινού Λυκείου και των Λυκείων Ε.Α.Ε., της Α΄ τάξης των ΕΠΑ.Λ. και της Α΄ τάξης των Λυκείων ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥ.-Λ

Στην Τ.Θ.Δ.Δ. περιλαμβάνονται θέματα τα οποία προορίζονται για κλήρωση κατά τη διαδικασία των προαγωγικών και απολυτήριων εξετάσεων και θέματα ή πλήρη κριτήρια αξιολόγησης τα οποία δεν κληρώνονται, αλλά προσφέρονται για την υποστήριξη του έργου των εκπαιδευτικών στη διδασκαλία, αποτελώντας συγχρόνως εκπαιδευτικό υλικό το οποίο μπορεί να αξιοποιηθεί και στο πλαίσιο επιμορφωτικών δράσεων με στόχο την ανάδειξη νέων προτάσεων και κατευθύνσεων στη διδασκαλία. Τα θέματα αυτά περιλαμβάνονται σε διακριτά αποθετήρια της Τ.Θ.Δ.Δ. και συνοδεύονται από ενδεικτικές απαντήσεις ή/και οδηγίες που σχετίζονται με τον τρόπο διδασκαλίας. Οι εκπαιδευτικοί που θα εκπονήσουν θέματα για το γνωστικό αντικείμενο «**Ιστορία**» είναι αναγκαίο να λάβουν υπόψη τους τα θεσμικά κείμενα που αφορούν τις οδηγίες διδασκαλίας, την εξεταστέα ύλη και τον τρόπο αξιολόγησης του μαθήματος σε συνάρτηση πάντα με το οικείο ΠΣ, αλλά και το γενικό πλαίσιο και τις γενικές προδιαγραφές για τη διαμόρφωση των θεμάτων (είναι διαθέσιμα στην Ιστοσελίδα της Τ.Θ.Δ.Δ.).

Στο μάθημα της Ιστορίας οι μαθητές/-τριες αξιολογούνται σε **τέσσερα (4) θέματα**, καθένα από τα οποία βαθμολογείται συνολικά με **είκοσι πέντε (25) μονάδες**. Τα θέματα τα οποία προορίζονται για κλήρωση από την Τ.Θ.Δ.Δ. κατά τις προαγωγικές και απολυτήριες εξετάσεις των Α΄, Β΄, Γ΄ τάξεων Ημερησίου και Εσπερινού Γενικού Λυκείου (ΦΕΚ 4678/05-09-2022), καθώς και της Α΄ τάξης των ΕΠΑ.Λ. και των Λυκείων των ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥ.-Λ (ΦΕΚ 4820/13-09-2022) είναι το **πρώτο** και το **τρίτο** και φέρουν την επισήμανση:

Θέμα 1 και Θέμα 3

Τα θέματα ή/και τα πλήρη κριτήρια αξιολόγησης τα οποία δεν κληρώνονται από την Τ.Θ.Δ.Δ. φέρουν την επισήμανση:

Θέμα 2

Διευκρινίζεται ότι για την εξέταση του μαθήματος της **ΙΣΤΟΡΙΑΣ Ο.Π. ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ**, στο πλαίσιο των απολυτηρίων εξετάσεων που διενεργούνται μέσω της Τ.Θ.Δ.Δ., ισχύουν τα παραπάνω με τη διαφοροποίηση ότι τα 4 θέματα που συνθέτουν το κριτήριο αξιολόγησης εξακολουθούν, ως προς τη μορφή, να διακρίνονται σε δύο ομάδες (**ΟΜΑΔΑ Α** και **ΟΜΑΔΑ Β**). Έτσι, από την Τ.Θ.Δ.Δ. λαμβάνονται με κλήρωση το **Θέμα 1** της Ομάδας Α και το **Θέμα 3** της Ομάδας Β.

Επίσης, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι ακόλουθες ειδικές **προδιαγραφές**:

Τα **Θέματα 1 και 2** αναλύονται σε επιμέρους ερωτήσεις, με τις οποίες ελέγχονται οι ιστορικές γνώσεις των μαθητών/-τριών (χρονολογίες, ιστορικές έννοιες, ιστορικά φαινόμενα ή γεγονότα, δράση προσώπων κ.λπ.).

1. Το **1^ο ΘΕΜΑ κληρώνεται από την Τ.Θ.Δ.Δ.** και περιλαμβάνει:

- α) ερωτήσεις «αντικειμενικού ή κλειστού τύπου» (**1.α.**), που βαθμολογούνται με **δέκα (10) μονάδες**
- β) εξήγηση, δύο ή τριών, ιστορικών όρων/εννοιών (**1.β.**), που βαθμολογείται με **δεκαπέντε (15) μονάδες**.

Ειδικότερα:

Το **1^ο ΘΕΜΑ** περιλαμβάνει δύο ερωτήσεις (**1.α.**) και (**1.β.**).

Με τις **ερωτήσεις κλειστού ή αντικειμενικού τύπου** του θέματος **(1.α.)** ελέγχεται η ικανότητα των μαθητών/-τριών να:

- **ανακαλούν** στη μνήμη ιστορικές πληροφορίες, σχετικές με γεγονότα, πρόσωπα, χρονολογίες, συνθήκες κ.λπ.
- **επιλέγουν** μεταξύ εναλλακτικών ή πολλαπλών ιστορικών πληροφοριών
- **ταξινομούν/κατατάσσουν** βάσει συγκεκριμένων κριτηρίων γεγονότα, πρόσωπα, χρονολογίες κ.λπ.
- **αντιστοιχίζουν** ιστορικές πληροφορίες βάσει συγκεκριμένων κριτηρίων
- **επιβεβαιώνουν** την ορθότητα ιστορικών πληροφοριών.

Το θέμα αυτό παρουσιάζει το πλεονέκτημα της αντικειμενικής αξιολόγησης των απαντήσεων. Το υπαρκτό μειονέκτημα των τυχαίων απαντήσεων θα μπορούσε να αποφευχθεί με κατάλληλες επιλογές, οι οποίες θα εστιάζουν περισσότερο στην κατανόηση της διδασκόμενης ύλης και των ιστορικών εννοιών, στην ικανότητα διακρίβωσης αιτίου και αιτιατού, στην κατανόηση του χώρου και του χρόνου, στον συνδυασμό της μοναδικότητας των γεγονότων ή των ιστορικών περιόδων με τα πρόσωπα ή τα συλλογικά υποκείμενα. Τα θέματα/ερωτήσεις μπορεί να είναι του τύπου πολλαπλής επιλογής ή ορθής ταξινόμησης/κατάταξης στοιχείων ή αντιστοίχισης ή συμπλήρωσης κενού ή του τύπου διαζευκτικής απάντησης «σωστό-λάθος».

Επισημαίνεται ότι απαιτείται ιδιαίτερη προσοχή:

- στον αριθμό και την ποικιλία των ερωτήσεων
- στην κάλυψη μεγάλου εύρους της εξεταστέας ύλης
- στη διατύπωση των ερωτήσεων (οι ερωτήσεις όλων των τύπων πρέπει να μην αφήνουν το περιθώριο εναλλακτικών απαντήσεων και, σε καμία περίπτωση, να μην είναι παραπλανητικές)
- στη σωστή χρήση των ιστορικών όρων
- στον προσεκτικό έλεγχο σε κάθε λεπτομέρεια (διάταξης, δήλωσης, στίξης, αρίθμησης, μοριοδότησης κ.λπ.).

Τέλος, επειδή το θέμα βαθμολογείται με **δέκα (10) μονάδες**,

(α) τα ζητούμενα στο σύνολό τους πρέπει να είναι **πέντε (5) ή δέκα (10) του ιδίου τύπου**, δηλαδή πέντε ή δέκα πολλαπλής επιλογής ή ορθής ταξινόμησης ή αντιστοίχισης ή συμπλήρωσης κενού ή του τύπου διαζευκτικής απάντησης. Εάν τα ζητούμενα είναι δέκα (10), μπορεί εναλλακτικά τα πέντε (5) να είναι ενός τύπου (π.χ. έλεγχος ορθότητας προτάσεων) και τα άλλα πέντε (5) διαφορετικού τύπου (π.χ. αντιστοίχιση).

(β) Ερωτήσεις τύπου συμπλήρωσης κενών, όπου ενδέχεται να οδηγούν σε μηχανιστική αποστήθιση της εξεταστέας ύλης ή κατάχρησης χρονολογικών δεικτών, προτείνεται να αποφεύγονται.

Το θέμα **(1.β.)**, αναφορικά με **ιστορικούς όρους ή έννοιες** σε συγκεκριμένο ιστορικό περιβάλλον (χώρο και χρόνο), ελέγχει την ικανότητα των μαθητών/-τριών να:

- **ανακαλούν** ορισμούς, έννοιες, συνθήκες
- **κατανοούν** την ιδιαίτερη σημασία όρων και εννοιών σε συνάρτηση με το ιστορικό τους περιβάλλον
- **καθορίζουν** με ιστορική ακρίβεια –αναφορά του τόπου και του χρόνου– τους όρους και τις έννοιες
- **διατυπώνουν** με σαφήνεια και πληρότητα ιστορικό λόγο
- **εκφράζονται** χρησιμοποιώντας ορθά τη γλώσσα.

Η εξήγηση ιστορικών όρων/εννοιών περιορίζει τις αδυναμίες των ερωτήσεων κλειστού τύπου και δίνει στους μαθητές και στις μαθήτριες τη δυνατότητα της σύνθεσης στην απάντηση. Το θέμα αυτό θα μπορούσε να

χαρακτηριστεί **μεσαίας δυσκολίας**, εφόσον απαιτεί τον συνδυασμό απάντησης κλειστού τύπου και σύντομης απάντησης.

Επισημαίνεται η προσεκτική επιλογή όρων/έννοιών, κατά προτίμηση από διαφορετική ιστορική περίοδο. Επιλέγονται δύο (2) όροι/έννοιες, στην περίπτωση που η εξήγηση του καθενός προϋποθέτει απάντηση πάνω από πέντε (5) στίχους. Η βαθμολογία τους μπορεί να αναλυθεί π.χ. σε επτά (7) και οκτώ (8) μονάδες ($7+8 = 15$) ή ενδεχομένως κατά άλλον τρόπο· πάντα άμεσα συνδεδεμένο με τον βαθμό δυσκολίας και το εύρος της απαιτούμενης απάντησης για κάθε ζητούμενο. Στην περίπτωση που οι όροι είναι τρεις (3), τότε ο καθένας προτείνεται να μην ξεπερνάει τους πέντε (5) στίχους και βαθμολογείται με πέντε (5) μονάδες ($5+5+5=15$).

2. Το **2^ο ΘΕΜΑ επιλέγεται από τους/τις διδάσκοντες/-ουσες** και περιλαμβάνει δύο ερωτήσεις «ανοικτού τύπου» σύντομης απάντησης, ελέγχου ιστορικών γνώσεων (**2.α.**) και (**2.β.**), που βαθμολογείται με **είκοσι πέντε (25) μονάδες**. Με αυτό το θέμα ελέγχεται η ικανότητα των μαθητών/-τριών να:

- **συγκεντρώνουν** ιστορικές πληροφορίες
- **αναπαράγουν** ιστορικές γνώσεις
- **περιγράφουν** ιστορικά γεγονότα και φαινόμενα
- **αναζητούν** αίτια
- **επισημαίνουν** αποτελέσματα
- **ερμηνεύουν** ιστορικά γεγονότα/φαινόμενα και τον ρόλο προσώπων
- **εκφράζονται** με ακρίβεια και σαφήνεια παράγοντας ιστορικό λόγο.

Οι ερωτήσεις αυτές θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν **μεσαίας δυσκολίας**, εφόσον οι απαντήσεις σε αυτές προϋποθέτουν αναπαραγωγή ιστορικών πληροφοριών, ενώ ταυτόχρονα δίνεται η δυνατότητα και σύντομης επεξεργασίας αυτών. Ελέγχεται δηλαδή όχι μόνο η ιστορική γνώση αλλά, με κατάλληλα ερωτήματα, η αφαιρετική, η ερμηνευτική και η κριτική ικανότητα των μαθητών/-τριών.

Επισημαίνεται ότι κάθε ερώτηση του θέματος πρέπει να αντιστοιχεί σε διαφορετική ιστορική περίοδο. Προτείνεται, επίσης, να αποφεύγονται τα υποερωτήματα, ενώ η έκταση της απάντησης για κάθε ερώτηση να μην υπερβαίνει τους 10-12 στίχους. Η συνολική βαθμολογία και των δύο ερωτήσεων [(2.α.), (2.β.)] ισούται με **25 μονάδες**. Η δε βαθμολογία κάθε ερώτησης χωριστά διαφοροποιείται ανάλογα με τον βαθμό δυσκολίας και το εύρος της απαιτούμενης απάντησης.

3. Το **3^ο ΘΕΜΑ κληρώνεται από την Τ.Θ.Δ.Δ.** και περιλαμβάνει μία ερώτηση, η οποία βαθμολογείται με **είκοσι πέντε (25) μονάδες** και αναλύεται σε δύο επιμέρους υποερωτήματα (**3.α.** και **3.β.**), με τις οποίες ελέγχονται η ικανότητα των μαθητών/-τριών στη σύνθεση των ιστορικών γνώσεων και η κριτική προσέγγισή τους. Στο τρίτο θέμα χρησιμοποιούνται ερωτήσεις επεξεργασίας ιστορικού υλικού, το οποίο δίνεται στους/στις μαθητές/-τριες φωτοτυπημένο. Στα δε υποερωτήματα δηλώνεται η επιμέρους βαθμολογία του καθενός από αυτά, ώστε το άθροισμα των συνολικών μονάδων ερωτήματος να είναι (25) μονάδες.

Το υλικό αυτό προέρχεται από ιστορικές μαρτυρίες-ιστορικές πηγές (αρχαιολογικές μελέτες, έργα τέχνης, φωτογραφίες, στατιστικούς πίνακες, δημοσιογραφικά άρθρα, χάρτες, διαγράμματα και, γενικότερα, από υλικό το οποίο αποτελεί ιστορικό τεκμήριο ή χρησιμοποιείται ως πηγή άντλησης πληροφοριών για την εξαγωγή ιστορικών συμπερασμάτων).

Οι μαθητές και οι μαθήτριες καλούνται να αξιολογήσουν και να αξιοποιήσουν το υλικό των ιστορικών μαρτυριών που τους δίνεται για επεξεργασία βάσει δεδομένων κριτηρίων, τα οποία μπορεί να αφορούν σε: -ανάλυση ή σύνθεση αιτίων ή συνθηκών

- αποτίμηση της δράσης προσώπων
- αξιολόγηση αποτελεσμάτων
- συγκριτική προσέγγιση διαφορετικών απόψεων
- αποτίμηση της εγκυρότητας και αξιοπιστίας επιμέρους πληροφοριών.

Οι απαντήσεις πρέπει να συνδυάζουν σε κάθε περίπτωση τις πληροφορίες που προκύπτουν από την κριτική επεξεργασία των ιστορικών μαρτυριών με τις γνώσεις που αποκτήθηκαν κατά τη διδασκαλία του μαθήματος.

ΕΚΦΩΝΗΣΗ ΘΕΜΑΤΟΣ

Η θεματοδοσία για το **3^ο ΘΕΜΑ** απαιτεί ιδιαίτερη προσοχή τόσο κατά την επιλογή των κατάλληλων πηγών, όσο κυρίως κατά την επεξεργασία των ερωτημάτων που τις συνοδεύουν. Με αυτά δηλαδή θα πρέπει να καθορίζεται με απόλυτη σαφήνεια τι ακριβώς ζητείται από τους μαθητές και τις μαθήτριες να διερευνήσουν και ποιες πληροφορίες-δεδομένα της πηγής αναμένουμε να αξιοποιήσουν, βάσει των οποίων θα συνθέσουν τη δική τους απάντηση.

Με άλλα λόγια, οι εκφωνήσεις θα πρέπει να είναι διατυπωμένες κατά τρόπο, ώστε να παρέχονται ξεκάθαρα τα κριτήρια, βάσει των οποίων καλούνται οι μαθητές/-τριες να προβούν σε μια κριτική ανάγνωση-ερμηνεία της ιστορικής πηγής.

Σε κάθε περίπτωση πρέπει να αποφεύγονται ασαφείς και γενικόλογες διατυπώσεις που μπορεί να προκαλέσουν σύγχυση ή να αποπροσανατολίζουν τον/τη μαθητή/-τρια. Μέσω της εκφώνησης θα πρέπει να επιτυγχάνεται η σύνδεση με την ιστορική αφήγηση του σχολικού βιβλίου, ώστε πρωτίστως να γίνεται ξεκάθαρα κατανοητό στους/στις μαθητές/-τριες το ιστορικό πλαίσιο και η σύνδεση με τη σχολική ύλη καθώς και να εξασφαλίζεται η απαιτούμενη αντιστοίχιση ως προς τα μεταδεδομένα ύλης στην Τ.Θ.Δ.Δ. Ωστόσο, οι ερωτήσεις θα πρέπει να είναι διατυπωμένες κατά τρόπο ώστε να μην κατευθύνουν είτε σε μια αναδιατύπωση του περιεχομένου της πηγής (όταν πρόκειται για παράθεμα), ή σε μια τυπική περιγραφή του περιεχομένου μιας εικόνας, γραφήματος κλπ είτε στην αναπαραγωγή του περιεχομένου της ιστορικής αφήγησης του βιβλίου. Επιπλέον, στην εκφώνηση του θέματος θα πρέπει να δίνονται τυχόν διευκρινιστικά-συμπληρωματικά στοιχεία που κρίνονται απαραίτητα για την πληρέστερη κατανόηση των ζητούμενων, ιδιαίτερα αν πρόκειται για ποικίλη τυπολογία πηγών όπως: έργα τέχνης, επιγραφές, νομίσματα, δημόσια έγγραφα, δημοσιογραφικά κείμενα κλπ.

Ιδιαίτερη προσοχή χρειάζεται να δοθεί στην έκταση του παραθέματος ή των παραθεμάτων που επιλέγονται από τους/τις θεματοδότες/-τριες, όσον αφορά στα κειμενικά είδη πηγών, δεδομένου ότι η εξέταση του μαθήματος αφορά σε **ενδοσχολικές** εξετάσεις η διάρκεια των οποίων είναι **δύο (2) ώρες**. Παράλληλα, θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η διαμόρφωση της κλιμάκωσης του βαθμού δυσκολίας, ανά τάξη και τύπο Λυκείου, καθώς οι ερωτήσεις που περιλαμβάνονται στο τρίτο και στο τέταρτο θέμα συνιστούν το πιο απαιτητικό τμήμα της εξέτασης.

Βάσει των ανωτέρω προτείνονται τα ακόλουθα:

Α) Για τη θεματοδοσία στην Α΄, Β΄ και Γ΄ ΓΕΛ Γενικής Παιδείας, καθώς και στην Α΄ ΕΠΑ.Λ.:

- Οι ιστορικές πηγές που περιλαμβάνονται στο υπό επεξεργασία ιστορικό υλικό του τρίτου θέματος δεν μπορεί να είναι περισσότερες από δύο (2).
- Σε περίπτωση που δίνεται μία γραπτή πηγή (παράθεμα), προτείνεται να μην υπερβαίνει σε έκταση τους 12 στίχους.
- Στην περίπτωση του συνδυασμού δύο γραπτών πηγών (παραθεμάτων) θα πρέπει να λαμβάνεται μέριμνα για την εξασφάλιση μιας ισορροπίας μεταξύ τους, ως προς τον αριθμό των στίχων, κατά τρόπο ώστε τα δύο κείμενα να μην υπερβαίνουν αθροιστικά τους 16 στίχους.